

Bažina spíše lidská

Moderní tragédie - tak lze charakterizovat všechny tři nejproslavenější hry Mariny Carr. Jsou to Maja, Portia Coughlanová a U kočíčů bažiny.

Autorka využívá žánr v postmoderní době nepříliš oblíbený - jedná se o formálně „uzavřená“ dramata, více či méně tematicky čerpající z antických vzorů. Tragédie jsou to ryze osobní, vyrůstající z nepřiměřených reakcí na životní realitu, z neschopnosti se adaptovat, z přemíry i nedostatku lásky. Muži své partnerky opouštějí, jsou zdrojem absolutní bolesti, kterou nelze přežít. Rodinné vztahy jsou plné nevyřešených traumat a samoty, jež hrdinky přenášejí i na své děti, o něž nejsou schopny se postarat (následkem stavu myslí mimo reálné vztahy, kdy vše krom vlastní monomaničké bolesti přestává existovat). Odmítají změnu, lpění na vlastní identitě u nich převládá nad touhou přežít. Moderní téma střetu této identity s realitou autorka přitažlivě obléká do klasického, krutě tragického hávu, což klade jisté nároky na provedení, co se patosu a přemrštěností, ale i věrohodného propojení se soudobým ironickým tónem týče.

Hra U kočíčů bažiny, uváděná nyní v Činoherním klubu, vykazuje všechny prvky zaklínací formule „exportovaných“ irských her - od krutosti spojené s černým humorem, jak jsme si na ně (a hojně právě na této scéně) zvykli v jinak odlišných hrách Martina McDonagha, přes značnou míru vzpomínání a vyprávění až po jisté „nadpřirozeno“. To zde má až mýtický charakter v podobě bažiny, která obklopuje vesnici a má především metaforický význam místa, kde se jedni ztrácejí v chaosu a druzí zase nacházejí, i jako symbol prohnilé

degenerace všech, kteří zde žijí. Jde o záležitost představ, a to i v inscenaci Martina Čičváka: bažinu totiž nikdy nevidíme (na scéně registrujeme pouze stěny domu s náznaky antických sloupů a cinglárkový vchod do maringotky, dočasná obydlí hlavní hrdinky Hester Swanové, současné Médey). Její atmosféra musí dýchat ze slov, především těch Hesteřiných (Veronika Žilková), a pak Kočíčů ženy (Lenka Skopalová), těžko definovatelné postavy v černých brýlích, nevázané na majetkové vztahy komunity a promlouvající bez zábran s lidmi i duchy. Ti ostatně hrají důležitou roli, jeden hned na začátku Hester připomene, že úmrtím černé labutě (proto to příjmení Swan, Carr si ostatně libuje v zatíženosti symboly) skončí dnes i její životní pouť. Toto proroctví se v různých variacích opakuje z úst Kočíčů ženy i samotné „věducí“ Hester, bojující, leč s osudem smířené. Přiznané vyústění by mělo zbavit konec potenciální melodramatičnosti, opakováním prorockých moudrostí o nevyhnutelnosti osudu (*Odejdi, dokud je čas*) však hra časem unavuje.

Žilkové Hester má v postoji i v obličejí neustále (polo)cynický výraz té, kterou už nemůže nic moc překvapit. Kdysi ji opustila matka, ona sama provedla cosi (týká se druhého ducha, jejího bratra Josepha - Vojtěch Kotek), za co ji tíží obrovská vina, nyní ji opouští pro jinou ženu milenece Carthage (až přeironizovaný Matěj Dadák), a navíc ji hodlá z vesnice „vyhnat“, potažmo připravit o dceru Josie (Klára Šabaková). V polohách ironických, „nad věcí“, je Žilková nejpřesvědčivější - v masce, která skrývá současné vášně a minulá traumata. Těmi ovšem netrpí sama, po bližším ohledání je jimi prolezá

Všichni něco chtějí a nehlídají na druhé, v podstatě jde o sílu, kterou jsou schopni se prosadit.

většina komunity. Všichni něco chtějí a nehlídají na druhé, jde v podstatě jen o sílu, kterou jsou schopni se prosadit: Carthage, jeho nastávající tchán Cassidy (bohorovný Vladimír Kratina, jistý si svou mocí) a vlastně i Carthageova budoucí žena Karolína (Marika Šoposká). Drama je to na psychoanalýzu - tolik opuštěných partnerů, tolik

mrtvých synů v jedné vesnici a za podivných okolností (jak Joseph Swan, tak syn Cassidyho i kamarádky Moniky - Ivany Wojtylové), a také sexuální motivovaných vztahů k sousedům i vlastním dětem. To vše zahaleno močálovou mlhou, včetně útržkovité pověsti Hesteřiny matky - zda byla ožralou děvkou, fascinující nespoutanou ženou, či obojím, je ponecháno vlastní divákově interpretaci.

V dětství se Hester lásky nedostávalo, v dospělosti to kompenzuje závislostí na milenci. Bojuje proti faktu, že život už je takovej, pro záchranu vztahu i udržení se u bažiny udělá cokoli,

Dramatický výjev ze svatby - Vladimír Kratina, Marika Šoposká, Matěj Dadák, Veronika Žilková a Gabriela Vránová

FOTO PAVEL NESVADBA

ač ví, že je to marné. V inscenaci se fyzicky táhne o dceru, svádí, pere se s Carthage Kilbridem pěstmi, zapálí chlív či se hrdě objevuje ve svatebních šatech na hostině Carthage a Karolína a olíbá většinu osazenstva včetně mamónářské a omezené paní Kilbridové (skvělá Gabriela Vránová). Raději se poníží, zabije (dvakrát!) i zemře, než aby se vzdala lásky. Toto pojetí „přemíry“ vlastní tragédie ovšem na jevišti místy drhne, v souvislosti s všudypřítomnou ironií a „nad-věcností“, stejně jako tam, kde je realistická drobnokresba nejmarkantnější (např. ve scéně na svatební hostině, jinak skvěle zahrané). Monumentální vstup i projev Hester má fungovat jako ostrý kontrast k trapnosti veselice, ale jako by se obě roviny najednou nespojily a celé to bylo prostě „přes čáru“. Část problému tkví už ve hře samotné. Ta nepostrádá sílu, ale místy snad až příliš těžší z bezprostřednosti extrémních činů a emocí, z jakési senzačnosti. Extatičnost antického gesta a relativizující ironie naší doby pak na tuto okolnost paradoxně spíše poukazují.

ESTER ŽANTOVSKÁ

Činoherní klub - Marina Carr: U kočíčů bažiny. Překlad Šárka Císařová, Olga Bártová. Režie Manin Čičvák, dramaturgie Roman Císař a Vladimír Procházka, scéna Tom Ciller, kostýmy Nina A. Stillmark, hudba Petr Kofroň. Premiéra 14. září 2009.